

ARKEOLOGGRUPPEN AB RAPPORT 2017:90

ARKEOLOGISK UTREDNING

Askersundsby

Askersundsby 1:7, 1:27, 1:28 och 1:32,
Askersunds socken och kommun,
Närke

Nina Balknäs

ARKEOLOGGRUPPEN AB RAPPORT 2017:90

ARKEOLOGISK UTREDNING

Askersundsby

Askersundsby 1:7, 1:27, 1:28 och 1:32,
Askersunds socken och kommun,
Närke

Nina Balknäs

Lst dnr 431-1279-2017

ARKEOLOGGRUPPEN I ÖREBRO AB
Drottninggatan 11, 702 10 Örebro
Telefon 019-609 04 10

www.arkeologgruppen.se
arkeologgruppen@arkeologgruppen.se

*Översiktskarta över Örebro län med platsen
för utredningen markerad med rött.*

© 2017 Arkeologgruppen AB

Arkeologgruppen rapport 2017:90

Författare Nina Balknäs

Grafisk form Nina Balknäs@Högtorps Diverse

Omslagsfoto Vy över delområde 2 sett från nordväst.

Foto Om inte annat anges är fotografierna tagna av Arkeologgruppen AB.

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriet Dnr R50223371_170001

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
Inledning	5
Bakgrund och kulturmiljö	5
Syfte	5
Metod	7
Resultat	8
Tolkning	10
Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen	10
Referenser	14
Tekniska och administrativa uppgifter	14
Bilagor	14
<i>Bilaga 1. Schaktlista</i>	14

Figur 1. Karta över Askersundstrakten med den aktuella undersökningsplatsen markerad med en svart cirkel. Skala 1:250 000.

Sammanfattning

Arkeologgruppen AB har under 25-27 september 2017 genomfört en arkeologisk utredning i Askersundsby, Askersunds socken och kommun i Närke. Området var till stora delar redan urschaktat vid utredningen. Inget av antikvariskt intresse påträffades.

Inledning

Arkeologgruppen AB har under 25–27 september 2017 genomfört en arkeologisk utredning i Askersundsby, Askersunds socken och kommun i Närke. Utredningen skedde på uppdrag av Länsstyrelsen i Örebro i samband med Askersunds kommuns detaljplanering av området. Kostnadsansvariga är Askersunds kommun, Sydnärkes byggförvaltning.

Bakgrund och kulturmiljö

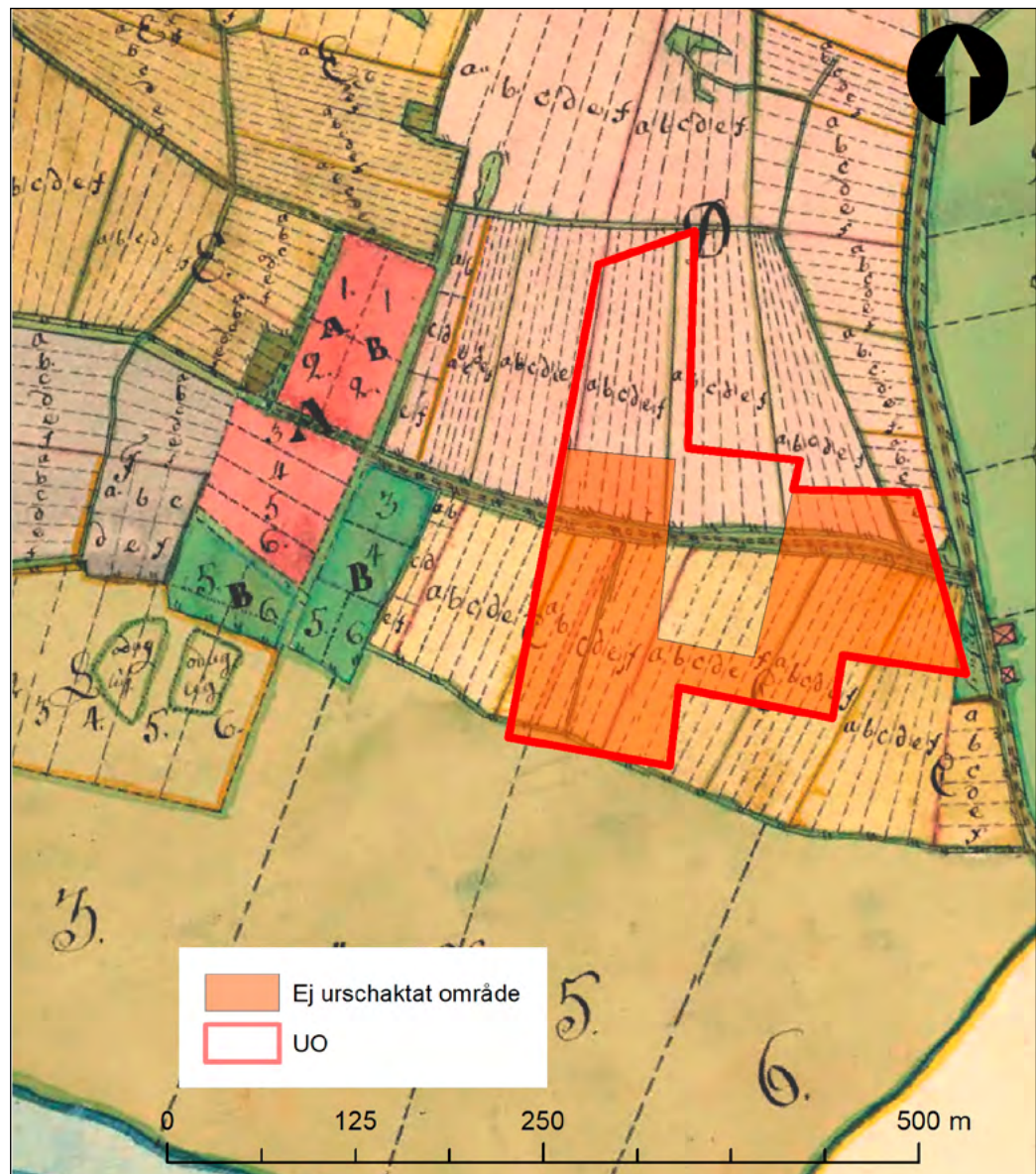
Utredningsområdet ligger öster om platsen för Askersunds by där huslämningar och slagg (Askersund 66:1) tidigare påträffats. Ett mynt daterat till år 1527 visar att platsen kan ha varit bebodd redan före de äldsta kartorna som är från slutet av 1600-talet. Det äldsta skriftliga belägget i Ortnamnsregistret är från år 1645. På befintligt kartmaterial ligger utredningsområdet som odlad mark.

Det finns även äldre lämningar i närområdet. I nordväst finns en fyndplats (Askersund 65:1) för en stenyxa. Nordöst om utredningsområdet ligger järnåldersboplatsen Askersund 192:1 och väster därom finns uppgift om att det ska ha funnits en domarring på Väderkvarnsbacken (Askersund 113:1). Ytterligare två gravar, stensättningen Askersund 38:1 och högen Askersund 126:1 ligger ännu en bit västerut, cirka 300 meter nordnordväst om byläget för Askersunds by.

Syfte

Syftet med utredningen var att klargöra om fornlämning fanns inom detaljplaneområdet Askersundsby och om den i så fall riskerade att påverkas av de bygg- och anläggningsarbeten som planerades för området.

Figur 3. Karta över Askersundsby med utredningsområdet inlagt. Storskiftesdelning år 1764. Skala 1:5 000.

Metod

Sökschakt grävdes med grävmaskin över de delar av ytan som inte redan var urschaktade. Grävningen skedde skiktvis ned till opåverkad mark med en 1,3 meter bred skopa. De flesta schakten grävdes med en skopbredd, men vid några tillfällen påträffades färgningar som krävde vidare schakt för att kunna tolka det vi såg. Genom området löper flera nedgrävda ledningar. Det fanns också inom ett parti av området en mindre yta med småträd som försvårade schaktningen och påverkade var schakten drogs. Ett fåtal schakt drogs i mark som redan var urschaktad, men som inte var helt nedgrävd till opåverkad mark.

Figur 4. Nina undersöker dumpmassor upplagda utmed den västra kanten av utredningsområdet. Foto från öster.

Eftersom stora delar av utredningsområdet redan banats av ändrades uppdraget av Länsstyrelsen till att vi skulle genomsöka dumpmassorna med metalledetektor. Detta skedde dels över dumphögarnas ytor, dels i schakt som grävdes med maskin. Endast recent material påträffades. Metalledetektorn var av märket Minelab E-trac.

Schakt och markförhållanden dokumenterades skriftligt i en anteckningsbok. Alla schakt mättes in med en RTK-GPS. Mätningarna överfördes till Intrasis och redigerades i ArcGIS.

Resultat

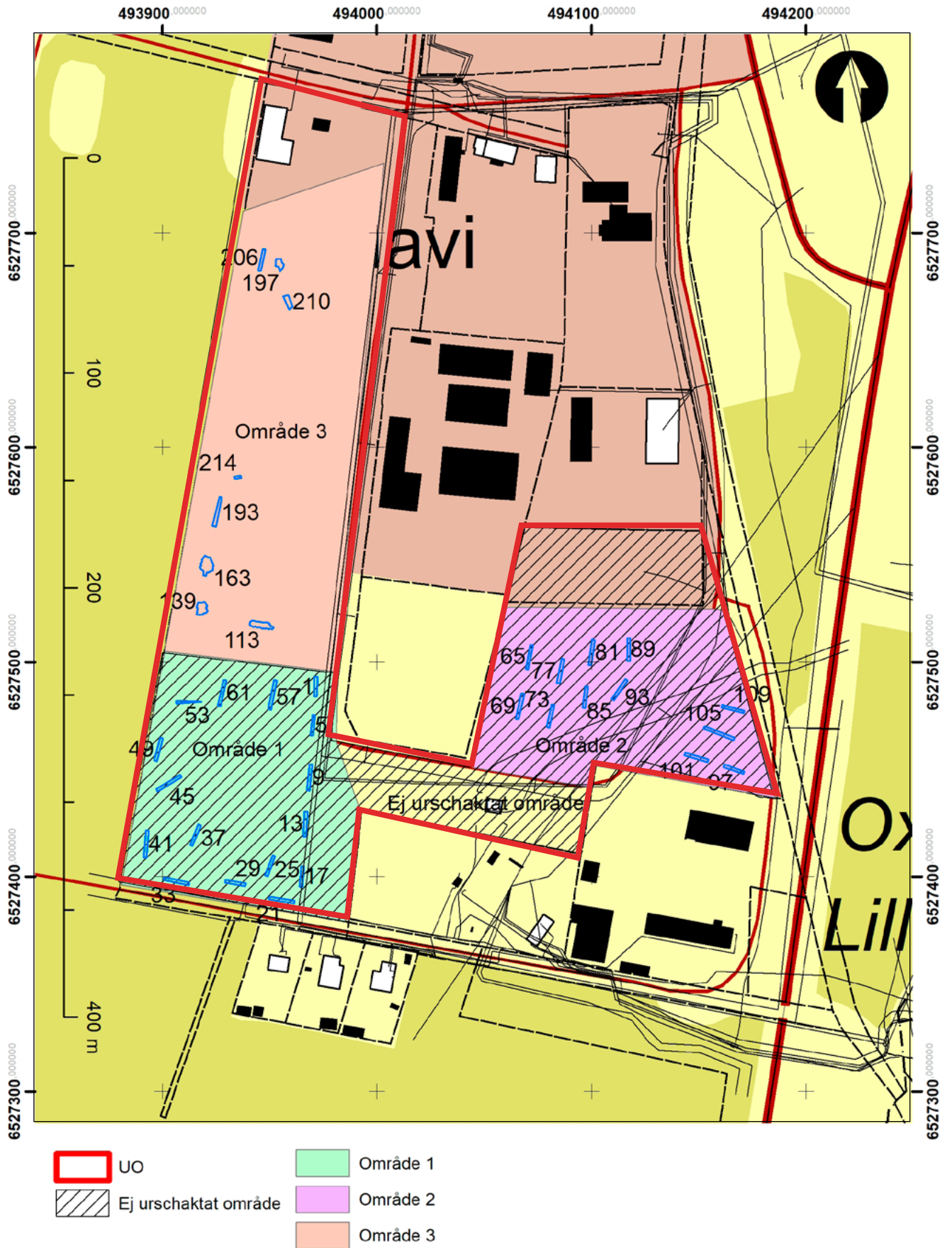
Utredningsområdet uppgick till cirka 48 500 kvadratmeter. Utav dessa var ett 21 300 kvadratmeter stort område redan markberett. Vidare fanns ett stort antal ledningar i marken vilket ytterligare minskade den yta som kunde utredningsgrävas. Sammanlagt grävdes 36 schakt ned till opåverkad mark. Området delades upp i delområden benämnda 1–3. Inom område 1 schaktades 250 kvadratmeter, inom område 2 schaktades 180 kvadratmeter och inom område 3 schaktades 130 kvadratmeter. Totalt grävdes 560 kvadratmeter.

Område 1 var bevuxet med småträd som försvårade schaktdragningen. Området verkar ha banats avseende matjorden vid ett tidigare tillfälle (för cirka 10–15 år sedan). Överst fanns ett cirka 0,10 meter tjockt, poröst lager, men som inte innehöll någon matjord.

Område 2 var bevuxet med högt gräs. I den östra delen fanns ett lager med matjord under gräsrötterna.

Område 3 var redan avbanat och markberett. Ett 0,05–0,10 meter tjockt lager matjord fanns sporadiskt över ytan. I botten fanns glacial lera. Flera mörka fläckar påträffades. De var oformliga. De tolkades alla som rotfärgningar och/eller djurhålor.

Inga anläggningar eller fynd påträffades.

Figur 5. Plan över utredningsområdet med delområden och schakt. Befintliga ledningar syns som svarta linjer. Skala 1:2 500.

Tolkning

Utredningsområdet ligger öster om platsen för Askersunds by (Askersund 66:1). På befintligt äldre kartmaterial ligger utredningsområdet som odlad mark, vilket även framgick av schakten i område 2 där matjord fanns under grässvålen.

Inga lämningar, varken från förhistorisk eller historisk tid påträffades. Ett äldre läge för Askersundsby kan möjligen sökas i riktning mot gravarna Askersund 38:1 och Askersund 126:1 som ligger cirka 300 meter nordnordväst om det historiskt kända byläget för Askersundsby.

Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen

Syftet med utredningen var att klargöra om fornlämning fanns inom detaljplaneområdet Askersundsby och om den i så fall riskerade att påverkas av de bygg- och anläggningsarbeten som planerades för området.

Då kommunen meddelade att stora delar av ytan redan planschaktats så beslutade Länsstyrelsen att de upplagda dumpmassorna skulle gås över med metalldetektor. I övrigt genomfördes utredningen enligt praxis med spridda sökschakt inom området.

Varken schaktning eller metalldetektering resulterade i något av antikvariskt intresse. Arkeologgruppen AB anser att inga ytterligare åtgärder behövs för att bedöma områdets antikvariska värde.

Referenser

Kartor och arkivmaterial

HISTORISKA LANTMÄTERIAKTER

S4-4:1 Askersunds by nr 1-3, storskiftesdelning 1764

Tekniska och administrativa uppgifter

Län	Örebro
Kommun	Askersund
Landskap	Närke
Socken	Askersund
Fastighet	Askersundsby 1:7, 1:27, 1:28 och 1:32

Fornlämningsnummer

—

Lämningstyp

—

Datering

—

Typ av undersökning

Arkeologisk utredning

Länsstyrelsens beslutsdatum

2017-08-31

Länsstyrelsens diarienummer

431-1279-2017

Arkeologgruppens projektnummer

Ag2017_61

Projektledning

Nina Balknäs

Personal

Nina Balknäs, Leif Karlenby, Ebba Knabe

Undersökningstid

2017-09-25 till 2017-09-29

Exploateringsyta

48 500 m²

Undersökt yta

560 m²

Inmätningsteknik

RTK-GPS

Koordinatsystem

SWEREF 99 TM

Höjdsystem

RH 2000

Arkiv

Arkivmaterial förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Digitalt arkiv

Digitala data förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Fynd

Inga fynd gjordes.

Bilagor

Bilaga 1. Schaktlista

S 1

Schakt 9x1,3m. 0,2-0,3 dj. Grästorv över ploglaget 0,1-0,2m, därunder blandat lager lera med inslag av tegel och stenkol. I botten glacial lera/mjåla.

S 5

Schakt 9x1,3m. 0,2 m djupt. Grästorv över ploglaget 0,1-0,2m, därunder blandat lager lera med inslag av tegel och stenkol. I botten glacial lera/mjåla.

S 9

12x1,3m. 0,2m dj. Grästorv över ploglaget 0,1-0,2m, därunder blandat lager lera med inslag av tegel och stenkol. I botten glacial lera/mjåla.

S 13

12x1,3m. 0,2-0,4m dj. Grästorv över ploglaget 0,1-0,2m, därunder blandat lager lera med inslag av tegel och stenkol. I botten glacial lera/mjåla. Provgrävdes dj. för kontroll av naturliga lager.

S 17

10x1,3m. 0,2m dj. Grästorv över ploglaget 0,1-0,2m, därunder blandat lager lera med inslag av tegel och stenkol. I botten glacial lera/mjåla.

S 21

11x1,3m. 0,2-0,3m dj. Grästorv över ploglaget 0,1-0,2m, därunder blandat lager lera med inslag av tegel och stenkol. I botten glacial lera/mjåla.

S 25

10x1,3m. 0,3m dj. Grästorv över ploglaget 0,1-0,2m, därunder blandat lager lera med inslag av tegel och stenkol. I botten glacial lera/mjåla.

S 29

9x1,3m. 0,3-0,5m dj. Grästorv över ploglaget 0,1-0,2m, därunder blandat lager lera med inslag av tegel och stenkol. I botten glacial lera/mjåla. 0,2-0,3m kol- och lerfattigt lager under plöja.

33. 20S 33: 12x1,3m. 0,3-0,5m dj. Matjord/ "gammal" matjord över glacial lera/mjåla.

37. 20S 37: 11x1,3m. 0,3-0,4m dj. Matjord/ "gammal" matjord över glacial lera/mjåla.

S 41

13x1,3m. 0,2-0,3m dj. Matjord/ "gammal" matjord över glacial lera/mjåla.

S 45

13x1,3m. 0,3-0,4m dj. Matjord/ "gammal" matjord över glacial lera/mjäla.

S49

11x1,3m dj. Matjord/ "gammal" matjord över glacial lera/mjäla.

S 53

12x1,3m. 0,3m dj. Matjord/ "gammal" matjord över glacial lera/mjäla.

S 57

14x1,3m dj. Matjord/ "gammal" matjord över glacial lera/mjäla.

S 65

11x1,3m. 0,3m dj. Överst någon slags matjord (inte) därunder glacial lera.

S 69

13x1,3m 0,2-0,3m dj. Överst någon slags matjord (inte) därunder glacial lera. Brett täckdike diagonalt längs sch.

S 73

10x1,3m. 0,3m dj. Överst någon slags matjord (inte) därunder glacial lera.

S 77

12x1,3m. 0,3-0,4mdj. Överst någon slags matjord (inte) därunder glacial lera.

S 81

10x1,3m. 0,4m dj. 0,3m matjord! Därunder glacial lera/mjäla.

S85

10x1,3m. 0,4m dj. 0,3m matjord! Därunder glacial lera/mjäla.

S 85

11x1,3m. 0,3-0,4m dj. 0,3m matjord! Därunder glacial lera/mjäla.

S 93

12x1,3m. 0,3m dj. 0,3m matjord! Därunder glacial lera/mjäla.

S 97

11x1,3m. 0,4m dj. Gräs över matjord. I botten glacial lera.

S 101

11x1,3m. 0,3m dj. Gräs över matjord. I botten glacial lera.

S 105

15x1,3m. 0,3m dj. Gräs över matjord. I botten glacial lera.

S 109

11x1,3m. 0,3m dj. Gräs över matjord. I botten glacial lera.

S 113

Yta avbanad inom markberett område. Borttogs 0,05-0,10m matjord. I botten glacial lera, täckdike, mörka fläckar, förmodligen rotfärgningar.

S 139

Yta avbanad inom markberett område. Borttogs 0,05-0,10m matjord. I botten glacial lera, täckdike, mörka fläckar, förmodligen rotfärgningar.

S163

Yta avbanad inom markberett område. Borttogs 0,05-0,10m matjord. I botten glacial lera, täckdike, mörka fläckar, förmodligen rotfärgningar.

S 193

Yta avbanad inom markberett område. Borttogs 0,05-0,10m matjord. I botten glacial lera, täckdike, mörka fläckar, förmodligen rotfärgningar.

S 197

Schaktat 0,10-0,20m dj. Framkom rotvälta ca 2m i diameter. Snittades för att avgöra om det var rotvälta eller stenåldershydda.

S 206

"Vanligt" schakt, 0,10m djupt, genom kvarlämnat lager, matjord. Tomt. Lera i botten.

S 210

Schakt innehöll rotvälta.

S 214

3,5x1,3m. 0,5m dj., med ursprunglig markprofil.
(Skiss: för hela skissen se anteckningsboken)

grästorv+ploglager	0,30
steril glaciallera*	0,20

* svagt humöst, kulturpåverkat lager, förmodligen gammalt ploglager.

